Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4635.

ETO—YEAR XII. Cena lista je $4.00 Entered as second-class matter January 23, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., četrtek, 9. januarja (Jan. 9) 1919. Subscription $4.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 7.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act o Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

ROHIBICIJA IN TIHOTAPSTVO Z OPOJNIMI PIJAČAMI.

V ŠESTIH MESCIH JE BILO KAZNOVANIH 773 TIHOTAPCEV.

Poduk je najboljše sredstvo proti žganjepitju.

Charleston, W. Va. — Kjer je vedena prohibicija, se je znižalo evilo pijanih ljudi na ulici, ker jači podvrženi ljudje pijejo doma, poleg se je pa pojavilo novo udodelstvo, ki ga imenujejo tihotapstvo z opojnimi pijači. Koliko bolj nevarna postaja tihotapska obrt, toliko bolj visoke so cene za opojne pijače, kajti tihotapci pravijo, da je zanje nevarnost tako velika, da se ne izplača vtihotapljati opojnih pijač, če nimajo izredno visokih cen. Zraven pa postaja vtihotapljena pijača vedno slabejša, pravi strup za človeško zdravje, kajti tihotapci se poslužujejo raznih sredstev, da jo pomnože.

V minolih šestih mesecih je bilo v West Virginiji kaznovanih sedem sto in tri in sedemdeset ljudi radi tihotapstva z opojnimi pijačami. Tako poroča državni prohibicionistki department.

V decembru je bilo manj tihotapcev kaznovanih kot v novembru. Ta pojav ne pomeni, da je bilo prodane manj vtihotapljene opojne pijače, ali da so pijači podvrženi ljudje opustil žganje, pak tihotapci so postali bolj previdni pri razpečavanju prepovedanega blaga.

V šestih mesecih je bilo zaplenjenih 3,705 kvortov, 17,201 pinov žganja in 14,749 galon vina. Če bi to pijačo izpilo 50,000 ljudi enem dnevu in kratkem času, bi bili vsi pijani. Seveda štatistika govori le o zaplenjeni pijači, molči pa o prodani, kajti tisti, ki so to izpili, ne bode povedali oblastnim organom, koliko so povžili prepovedane pijače, ker bi imeli sitnosti. Statistika nam odpira le eno stran prohibicije, ne podaja nam pa slike v celoti. Že ta enostranska slika pa govori, da nalna prohibicija ni priporočljivo sredstvo za odpravo vživanja žganja, nevarnega strupa za človeško telo, če se vživa v preveliki meri.

Proti vživanju pijač šteje nekaj le poduk. Nihče ne bo vtaknil strupenemu gadu prsta vžrelo, če ve, da je strupen. Tako je tudi z žganjepitjem in brezmernim vživanjem drugih opojnih pijač.

Če se hoče doseči uspehe s poukom, je treba učiti že otroke, da sidijo v opojnih pijačah največji strup, ki oslabi duh in telo, tako da nikdar ne okusijo opojnih pijač in se jim gnusijo kot garjev es. Pri odraščenih ljudeh se s poukom tudi dosežejo uspehi, ki so majhni, toda še vedno večji, kot se dajo doseči z nasilno prohibicijo.

ODPRAVA ŽITNE RJE.

Washington, D. C. — Žitna rja je uničila v minolem letu v okraju Shelby, Ind., nad 100,000 bušljev pšenice, kar pomeni $200,000 izgube za farmarje.

Poljedelski department je izdal buletin, v katerem navaja metodo in sredstva za odpravo te žitne bolezni. Prvo leto je treba obdelati seme z vročo vodo, da se dobi bolezni prosto seme. Tako seme so razdelili med 40 farmarjev. V letošnjem letu prodajo pridelek teh farmarjev drugim farmarjem za seme, ki zopet prodajo svoje zdravo seme drugim farmarjem, dokler ne bo ves okraj posejan z zdravim semenom. Letos v jeseni obdelajo še večjo množino semena po metodi z vročo vodo.

Farmarji upajo, da v treh letih popolnoma odženejo bolezen iz tega okraja. V tem okraju posejejo 60,000 akrov s pšenico.

DRŽAVNA KONTROLA NAD ŽELEZNICAMI PRED SENATNIM ODSEKOM.

MNENJE KOMISIJE ZA MEDDRŽAVNO TRGOVINO JE RAZDELJENO.

Železniški upravitelj odpotuje na počitnice v Kalifornijo.

Washington, D. C. — Komisar Edgar E. Clark je predložil izjavo komisije za meddržavno trgovino, senatnemu odseku za trgovske zadeve, v kateri je izrečena opozicija proti podržavljenju železnic ali državni kontroli nad železnicami.

"Vpoštevajoč in pretehtajoč vse argumente proti različnim načrtom in zanje", pravi izjava, "prihajamo do zaključka, da ne bi bilo pametno podržaviti železnic, če se sprejmejo proračunske določbe in varnostne odredbe za privatno lastništvo".

Komisija dalje izjavlja, da naj se dovoli primeren čas za priprave, preden poteče rok vladne kontrole nad železnicami. Ne vpošteva naj se noben načrt privatnega lastništva, dokler niso izvedene obširne vladne določbe.

Komisar Wooley je druzega mnenja in se ne strinja z izjavo, ki se izreka proti nadaljevanju državne kontrole nad železnicami. Mr. Wooley priporoča, da se sprejme predlog železniškega upravitelja McAdoo za podaljšanje roka državne kontrole nad železnicami.

Komisija je predložila detajliran program za slučaj, da se železnice zopet vrnejo pod privatno kontrolo.

Med drugim pravi izjava, da naj se dovoli železnicam združevanje s sankcijo vladnega odbora, ki naj ima pravico določiti maksimalno in minimalno voznino.

Nekateri kongresniki menijo, da priporočilo komisije ne varuje ljudskih interesov in da ni v interesu ljudstva, če tako transportno sredstvo, kot so železnice, ostane privatna lastnina. Železnice služijo vsem in zato naj bodo tudi državna lastnina, kot je pošta. V petih letih bo toliko skušenj, da bo ljudstvo lahko spoznalo, če je boljše, da se železnice vrnejo privatnim lastnikom, ali če ostanejo še nadalje pod državno kontrolo, dokler ne preidejo popolnoma v državno last.

Železniški upravitelj McAdoo se odpelje v Santa Barbara, Cal., kjer ostane več mescev na počitnicah. Dokler predsednik Wilson ne imenuje ga je priobčil železniški upravitelja, bo mr. McAdoo še nadalje nadzoroval železnice.

V političnih krogih sodijo, da predsednik Wilson ne imenuje naslednika železniškemu upravitelju, dokler se ne vrne iz Francije, medtem bo pa pazil, kako kongres sprejme priporočilo za podaljšanje roka državne kontrole nad železnicami.

Carl R. Gray, ravnatelj obratne divizije, pravi v svojem poročilu, ki ag je priobčil železniški upravitelj McAdoo, da nezadostni glavni kolodvori najbolj ovirajo železniški promet. To je nauk, ki ga daje železniški obrat pod enotnim vodstvom.

Mr. Gray dalje priporoča, da se zgradi nova železnica za tovorni promet od vzhoda proti zapadu, ki naj se ogne Pittsburgha. Razvoj industrije je onemogočil, da se tovorni promet vrši prek Pittsburgha.

PRODUKCIJA ZLATA.

Washington, D. C. — V letu 1918 so producirali v Združenih državah 3,313,000 unč. zlata, ki je vredno $68,493,000. To je najnižja produkcija v dvanajstih letih. Produkcija srebra je padla na 67,879,000 unč, ki je vredno $67,879,000 po stalni ceni $1 unča, določeni od vlade.

Največ zlata je bilo producirano v Kaliforniji in sicer 832,389 unč, medtem ko je produkcija znašala v Coloradu le 621,791 unč.

ŽGANJEKUHARSKI INTERESI ZBORUJEJO V CHICAGU.

PRIPRAVLJAJO SE ZA LEGALEN BOJ PRED SODIŠČEM.

Na razpolago imajo $1,000,000,000.

Chicago, Ill. — Devetnajst držav je sprejelo prohibicioniški dodatek k ustavi. Treba je, da ga osvoji šest in trideset držav, da je v Združenih državah uvedena prohibicija. Sledeče države so sprejele prohibicioniški dodatek k ustavi:

Kentucky,	*South Dakota,*
Virginia,	*Massachussetts,*
Mississippi,	*Georgia,*
South Carolina,	*Louisiana,*
North Dakota,	*Florida,*
Maryland,	*Michigan,*
Montana,	*Ohio,*
Arizona,	*Colorado,*
Delaware,	*Oklahoma.*
Texas,	

Legislatura v Illinoisu bo glasovala o tem dodatku k ustavi v času, ki ga določijo prohibicionisti. To se lahko zgodi danes, jutri ali pojutrajšnjem. Njih moč je velika in zato si lahko izberejo čas za glasovanje. Nekateri prerokujejo, da bo dodatek sprejet, pa naj glasujejo o njem kadarkoli.

Medtem ko se bije boj med prohibicionisti in protiprohibicionisti po vsi deželi, so se zbrali v Chicagu zastopniki tri sto tovarn, v katerih kuhajo žganje, da razpravljajo o svojih interesih. V teh tovarnah je naloženih $1,000,000,0000. Žganjekuharski interesi nameravajo svoje interese zagovarjati pred sodiščem. Glavnim advokatom je izvoljen Levy Mayer, ki je dobil inštrukcije, da gre do skrajne meje.

Vprašanja, kakršna niso bila zastavljena še nikdar v zgodovini Združenih držav, se pojavijo pred najvišjim sodiščem.

Eno vprašanj zahteva pojasnilo, če je dodatek sploh ustaven, ki uveduje prohibicijo v Združene države. Najvišjemu sodišču bo zastavljeno vprašanje, če šest in trideset držav ali katero drugo število držav sploh lahko določi, kako se morajo ljudje osebno obnašati v drugih državah, ki se niso izrekle za take odredbe.

Ta zagovor bo izvršen na podlagi člena X. v vstavi, ki pravi, da Združene države nimajo pravice izvajati tam svoje oblasti, kjer jim jo ne da je ustava, taka oblast ostane ohranjena državam.

Drugo vprašanje govori, če zvezna vlada lahko prisili katero državo, da se odpove svoji pravici, po kateri sme odločati o osebni pravici vsakega državljana v svoji državi.

Žganjekuharji so se nekoliko oddahnili, ko so izvedeli, da se ne sme izdelovati jabolčnika, če bo osvojen prohibicioniški dodatek k ustavi. Neko poročilo pravi, da so farmarji na vzhodu, ki imajo velike sadne vrtove, silno razkačeni, ko so izvedeli, da bo izdelovanje jabolčnika prepovedano, ker ne bodo mogli poznega ovočja porabiti v trgovske svrhe.

Na konveneiji je prevladaval duh, da je treba z vso odločnostjo nastopiti na sodiščih proti uvedbi nasilne prohibicije. Advokatu Mayerju so rekli, da naj ne hrani in se ne boji stroškov. Žganjekuharji so se odločili za legalen boj do zadnje instance in pri volji so izdati toliko denarja, dokler vzdrži milijarda dolarjev.

ZMRZNENO ŽENSKO SO NAŠLI V GRMOVJU.

Beaver, Pa. — Farmar James Short je našel v grmovju zmrznено 81-letno mrs. Mary Heidler. Na božični večer je zapustila okrajno ubožno hišo in iskali so jo zastonj, dokler se ni farmar Short spodtaknil nad njenim truplom.

Nekaj tednov pred Božičem je umrl njen soprog in od tega časa se ji je mešalo.

Uradniki sodijo, da je blodila okoli in ko je iskala pot nazaj k ubožni hiši, jo je premagal mraz, da je sedla na tla in zmrznila.

KRITIKA V SENATU PROTI ODPOŠILJATVI AMERIŠKIH ČET V RUSIJO.

LA FOLLETTE IN DRUGI SENATORJI ZAHTEVAJO ODPOKLIC AMERIČANOV.

Ameriške izgube v arhangelskem okraju znašajo 6 oficirjev in 126 mož.

Washington, D. C. — Medtem, ko je senator La Follette zahteval odpoklic ameriških čet iz Rusije in so drugi senatorji kritizirali o premljenje ameriških čet v Rusiji, je vojni tajnik Baker naznanil izgube ameriških ekspedicijskih čet v Rusiji in razložil, v kakšnih razmerah žive ameriške čete.

Ena petina te ekspedicijske armade tvorijo čete iz Michigana in Wisconsina, katerih sorodniki so v skrbeh radi njih, ker so bolševiške čete številnejše.

Oficijelno poročilo, ki ga je prejel vojni tajnik dne 4. januarja iz Arhangela, pravi, da je v bitki padlo in umrlo za ranami 57 mož, ranjenih v bitki je bilo 159 mož, po nesreči ranjenih 15 mož, utonili so en častnik in dva prostaka, v bitki pogrešajo 16 mož, za boleznimi je umrlo 65 mož, ponesreči ubiti so štirje. Vseh mrtvih je šest oficirjev in 126 mož.

Življenske in prehranitvene razmere so dobre in ponekod so preproste. Morala v splošnem je dobra.

V kritiki proti upravi so se pridružili mr. La Follettu senatorji Kenyon iz Iowe, Norris iz Nebraske in Kirby iz Arkansasa. Prvi so republikanci, zadnji je demokrat.

Vsi krjtičarji so bili edini, da odsek za zunanje zadeve ugodno poroča o Johnsonovi resoluciji, ki naroča državnemu departmentu, da predloži fakte o ruski situaciji.

Kritika je bila tako silna, da je senator Swanson iz Virginije, član odseka za zunanje zadeve, našel umestno, da brani upravo. Izjavil je, da sta dva vzroka, ki govorita, zakaj so bile ameriške čete poslane v Arhangel.

Prvič, je bilo treba preprečiti Nemcem, da ne ustanove tam oporišča za potapljače; drugič je bilo treba braniti velika skladišča, da ne pridejo v roke Nemcem in bolševikom. Zavezniške čete v arhangelskem distriktu štejejo od 15,000 do 20,000 mož, med katerimi je 2,500 Američanov.

Senator La Follette je dejal, da je njegova dolžnost vprašati, kaj dela na stotine fantov iz Wisconsina v Rusiji. Izjavil je, da je nevarnost odpravljena, ki je govorila za odpošiljatev čet v Rusijo. Obtožil je, da je bil svet prevaran glede akcije in politike bolševikov.

"Dokaz je prepričevalen, če doseže ameriško ljudstvo, kot ga bo dosegel, da so se sovjeti potrudili na vso moč, da pridobe simpatijo in pomoč Združenih držav, da se vpro nemškemu napadu," je dejal senator La Follette.

Sissonovi papirji, ki jih je objavil Creelov komitej kot dokaz prijateljstva bolševikov napram Nemčiji, je senator La Follette karakteriziral kot "blato zavijanja, goljufije in ponarejanja". Rekel je, da je vojna končana in da ni vzroka, da ostanejo tam naše čete v drug namen, kot da se bojujejo proti ruskemu ljudstvu.

POPLAVA JE PREGNALA LJUDI Z DOMA.

Charleston, W. Va. — Reki Elk in Kanawha sta prestopili brege ve in poplavili nižine v mestu. Ljudje so prestrašeni bežali iz hiš, ko je pričela vanje prihajati voda.

Kanawha je narasla na 32 čevljev, dva čevlja nad znamenjem za poplave.

Iz Brownsvilla, Pa., je došla vest, da je poplavljenih nad 400 hiš. Od leta 1907 še niso imele take poplave.

VREME.

Danes lepo in gorkejše vrebe; jugozapadni vetrovi.

Solnčni vzhod ob 7:18 a. m.; solnčni zahod 4:37 p. m.

V BERLINU DIVJAJO HUDI POULIČNI BOJI MED REVOLUCIONARJI.

VESTI O IZIDU POULIČNIH BOJEV NISO ZANESLJIVE.

Monarhisti skušajo ribariti v kalnem.

Kodanj, 8. jan. — Iz Berlina je prišla danes brzojavka, da so večinski socialisti porazili spartakovce, ki so hoteli ovreči Ebertovo vlado. Brzojavka se glasi, da je socialistična vlada "za enkrat zopet gospodar položaja v Berlinu".

Včerajšnji dan bo zabeležen v zgodovini Nemčije kot "krvavi torek". Civilna vojna je tirjala včeraj največje število žrtev, odkar traja revolucija, toda natančni podatki še niso znani.

London, 8. jan. — Novejše vesti iz Berlina sporočajo, da se je Ebertu zopet posrečilo potlačiti ustajo spartakovcev. Vesti sicer še niso potrjene, vendar je razvideti toliko, da vladne čete zmagujejo, toda boji v Berlinu še niso končani. Neka vest se glasi, da je prišlo v Berlin 480,000 mož, ki so lojalni Ebertu; druga depeša pravi, da je prišel maršal Hindenburg na čelu armade v Berlin in zatrl spartaško revolucijo.

Prejšnje podrobne vesti opisujejo ljute boje v Berlinu. Na stotine oseb je obležalo mrtvih in na tisoče ranjenih. Spartakovci so bili oboroženi s strojnimi puškami, ročnimi granatami in minami, dočim so vladne čete streljale iz topov na gotova poslopja.

Sinoči so poročali, da so boljševiki (spartakovci) osvojili državno banko in druga velika poslopja v središču mesta. Naskočili so tudi palačo prejšnjega kancelarja, kjer je zdaj Ebertova vlada, ali po zadnjem poročilu je bila še vedno v rokah vladnih čet. Pri prvem napadu na palačo je bilo ubitih dvajset spartaških vojakov.

Na stotine žensk se je udeležilo bojev in mnogo je ubitih.

Ebertova vlada je v torek zjutraj obvestila Liebknechta, da se hoče pogajati z njegovo stranko, stranko, samo da se ustavi prelivanje krvi, ali spartakovci so odklonili pogajanje.

Druga velika bitka se je vršila na Wilhelmstrasse, kjer se nahaja poslopje zunanjega ministrstva; streljanje je odmevalo po vsem mestu vso noč med pondeljkom in torkom. Spartakovci so dobro oboroženi, kajti založili so se z vsem potrebnim, ko so osvojili veliki arzenal v Spandau. V torek popoldne so bili spartakovci malone že gospodarji vsega večjega Berlina razen nekaterih izoliranih poslopij in Ebertove čete so se bile umaknile v predmestja. Čez par ur so pa ebertovci dobili znatno pojačanje z dežele in zopet so pridrli v mesto.

Poulično bojevanje v torek popoldne je imelo tragično in komično lice. V trenotkih, ko so strojne puške sipale točo krogel, ko so padale bombe s streh in skozi okna in ko so padali mrtvi in se zvijali ranjeni na trgu sredi mesta — so kinematografični fotografi hladnokrvno stali na bližnjih vogalih in vrteli aparat, ki je delal slike strašnega prizora.

Filip Scheidemann je izjavil, da je spartakovska stranka obsodila njega in Eberta na smrt; apeliral je na večinske socialiste, da naj preprečijo tragedijo.

Ob času, ko je bila kriza za Eberta največja in ko so vladne čete že bežale iz Berlina, je prevzel poveljništvo nad lojalnimi četami Noske, komisar za demobilizacijo, in jih razpostavil okrog kancelarjeve palače, da obranijo vladni sedež.

Kodanj, 8. jan. — Civilna vojna v Berlinu in drugih mestih med večinskimi in radikalnimi socialisti je dala priložnost monarhističnim elementom, da so pričeli predrzno dvigati glave. V Berlinu so nekateri dijaki vpili na ulicah: "Živel kajzer!" — V Cuxhavnu blizo Hamburga so oficirji organizirali protirevolucijo z namenom, da strmoglavijo krajevni delavsko-vojaški svet, toda pogoreli so. Pomorščaki so jih premagali in zaprli več buržoaznih voditeljev v Hamburgu.

Ebertova vlada se namerava preseliti v Frankfurt, ako dobi Liebknecht kontrolo v Berlinu.

DUHOVITA OPAZKA PREDSEDNIKA NA SONNINOVE ZAHTEVE.

PRVA PRELIMINARNA ZAVEZNIŠKA KONFERENCA SE JE VRŠILA.

Angleški delegatje pridejo šele v soboto v Pariz.

Turin, Italija, 8. jan. — Predsednik Wilson je v pondeljek v svojem odgovoru na pozdravni govor tukajšnjega župana pri obedu dejal:

"V Ameriki vemo dosti o Italiji, zato, ker imamo med seboj veliko število Italijanov. Ko je baron Sonnino (italijanski minister za zunanje zadeve) pred par dnevi v pogovoru z menoj argumentiral o razširjenju italijanske suverenitete čez gotove pokrajine z italijanskim prebivalstvom, sem mu rekel, da mi je žal, da ne more Italija vzeti New Yorka, ki je po mojem mnenju največje italijansko mesto na svetu. Povedali so mi, da je v New Yorku več Italijanov kakor v katermkoli mestu v Italiji".

Wilson, Clemenceau in Cecil v konferenci.

Pariz, 8. jan. — Prva medzavezniška konferenca se je vršila sinoči v stanu ameriške delegacije. Navzoči so bili Wilson, Clemenceau, angleški lord Robert Cecil in polkovnik House.

Lloyd George pride v soboto v Pariz in z njim pridejo ostali angleški delegatje. Pariška izdaja londonske "Daily Mail" piše, da je Anglija že formulirala detajliran načrt lige narodov. Po tem načrtu bo ustanovljen mednarodni kabinet. Vsaka država bo imela v tem kabinetu po enega zastopnika, ki bo obenem član svoje vlade. Razsodišče v slučaju spora je lahko prostovoljno, kadar ga zaželi ta ali ona država, toda v slučaju potrebe bo obligatno.

Dalje piše omenjeni list, da Anglija pritiska za hitro sklenitev miru. Notranji položaj na Angleškem, posebno sitnosti z demobilizacijo, silijo angleško vlado, da se mir čim prej podpiše in da pridejo angleške čete domov. Na podlagi tega dejstva je upati, da bo mir morda podpisan v enem mesecu.

Anglija pe opustila vsako misel na intervencijo v Rusiji.

London, 8. jan. — Večerajšnje uradno naznanilo se glasi, da Anglija ne pošlje več niti enega vojaka v Rusijo in tiste čete, ki so že tam, bodo odpoklicane kakor hitro bo mogoče. V Rusiji je okrog 20,000 angleških vojakov, ki jih spravijo na transportne parnike v najkrajšem času.

Brezžična brzojavka iz Moskve sporoča, da so boljševiške čete okupirale Rigo 4. t. m. Boljševiki v Estoniji imajo odprto pot do Revala in se nahajajo še 30 milj od mesta. Okupirali so Carlotenov. Latvinske čete so vzele Podbrodzie, ki je 30 milj severnovzhodno od Vilne.

Kodanj, 8. jan. — Včeraj je prišel sem angleški admiral Shelair, ki je bil pred nekaj dnevi še v Rigi. Dejal je, da je bila angleška posadka preslaba, da bi se mogla upirati boljševiški premoči in Angleži so se vkrcali na svoje ladje v luki, ko so bili boljševiki še par kilometrov od mesta. Boljševiški element v Rigi je še prej organiziral vstajo in letske čete, katere so Angleži oborožili in preskrbeli s strelivom v nadi, da bodo branili mesto, so se pridružile boljševikom.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada $4.00 na leto, $2.00 za pol leta in $1.00 za tri mesece; Chicago $5.50 na leto, $2.75 za pol leta, $1.40 za tri mesece, in za inozemstvo $7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $4 per year; Chicago $5.50, and foreign countries $7.00 per year.

31

Datum v oklepanju n. pr. (Januar 31-19) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ŠOLSKI PODUK V JAVNIH ŠOLAH JE DRŽAVNA AFERA.

Draginja je povzročila, da so delavci zahtevali povišanje mezde. Nekateri podjetniki so povišali mezdo iz "proste volje", ko so spoznali, da delavci iščejo delo v drugih industrijah ali pa tovarnah. Nekatere podjetnike so delavci prisilili s svojimi organizacijami, da so povišali mezdo, zopet druge je vojni delavski odbor privedel do spoznanja, da delavci ne morejo izhajati s starimi mezdami, ki so bile umerjene za predvojni čas. Le o povišanju učiteljskih plač smo malo slišali in čitali, odkar je izbruhnila svetovna vojna. Nekatere bogate občine so povišale mezdo učiteljem, ubožne občine so pa odpravljale učitelje z lepimi obljubami.

Posledice takega ravnanja z učitelji so postale kmalu očividne. Učitelji so storili, kar izvrše delavci, če jim podjetniki nočejo plačati poštene mezde. Odpovedali so se učiteljskemu poklicu in sprejeli delo, ki je boljše plačano kot podučevanje razposajene in poredne mladine v javnih šolah.

Nihče ne more zameriti učiteljem, če so radi gospodarskih vzrokov menjali svoj poklic. To stori vsakdo, in zakaj naj bi bili ravno učitelji — vzgojitelji mladine obsojeni na stradanje, na bliščeče uboštvo? In tako se je zgodilo, da so občine izgubile dobre učitelje, ker jim niso povišale njih plače.

Ljudska izobrazba pa ni zadeva vsake posamezne občine, ampak je splošna državna afera, kajti v interesu države je, da dobi mladina dober poduk v šoli ne le v velikih občinah, ampak tudi v majhnih, ne le v mestih, ampak tudi na deželi. Dokler bodo občine skrbele za poduk v ljudskih in srednjih šolah, je nemogoče, da bodo otroci povsod imeli dober poduk in enako priliko do izobrazbe, ker nimajo enakih sredstev na razpolago, da omogočijo tak poduk. Kar občine ne premorejo, pa lahko izvrši država, ki razpolaga z bogatimi viri dohodkov.

Če bi zvezna vlada skrbela za šolski poduk, bi ne imeli toliko analfabetov med zamorci v južnih državah, kot jih imamo. Ljudske šole na deželi bi bile ustanovljene v taki razdalji, da bi lahko vanje pohajali otroci naseljenikov in farmarjev, ki žive najbolj ločeni od drugega sveta. Otroci bi se v ljudskih šolah več naučili, kot se nauče sedaj, ker bi zvezna vlada povsod skrbela za primerna učna sredstva in dobre učitelje in bi te vzgojitelje mladine tudi pošteno plačala za njih trud in delo, da ne bi iskali dela v drugih poklicih.

K rekonštruktivnemu delu po vojni spada tudi podreditev šolskega poduka v javnih šolah pod zvezno vlado.

SMRTNA KAZEN.

Te dni so zborovali kriminologi v Chicagu in večina njih se je izrekla proti smrtni kazni, ker je taka kazen preostanek iz srednjega veka in sploh ne doseže uspeha, ki mu ga pripisujejo zagovorniki smrtne kazni.

Proti njim je nastopil novoizvoljeni šerif Peters za okraj Cook, v katerem se nahaja tudi Chicago. Njegov argument je bil, da je v Italiji vsako leto izvršeno veliko število umorov, ker je odpravljena smrtna kazen. Nasprotniki smrtne kazni bi mu bili lahko odgovorili, da je v državi Illinois uvedena smrtna kazen in da ne mine skoraj teden, da nista v čikaški italijanski koloniji izvršena najmanj dva umora. Po take argumente proti smrtni kazni ali zanjo ni treba hoditi v Italijo, kajti imamo jih doma.

Od šerifa Petersa, ki je bil do sedaj podšerif v okrajni ječi in je nad tridesetim zločinem pomagal z vrvico na drugi svet, ne moremo pričakovati, da bi sebe vprašal: "Ali ni človeška družba izvršila največji zločin, če je izvršila smrtno kazen nad nedolžnim človekom, proti kateremu so bili navidezni dokazi, da je krivec?"

V državi New York se je odigral dogodek, ki govori, da je skrajni čas, da se smrtna kazen odpravi. Zahvaliti se je governerju Whitmanu, ki je posegel iz lastne inicijative v afero, da ni umrl na električnem stolu nedolžen človek.

Governer Whitman je pomilostil Charles Stielowa in njegovega tovariša, ki sta bila radi umora obsojena na smrt. Mr. Whitman ni tega storil iz sentimentalnosti, ker njemu je sentimentalnost tuja reč, saj je bil državni pravdnik, preden je postal governer, ampak storil je nekaj drugega. Uvedel je preiskavo, da dožene resnico. In ta preiskava je odkrila, da nista Stielow in njegov tovariš le nedolžna, ampak da sploh nista mogla izvršiti zločina, radi katerega sta bila obsojena na električni stol.

Neki detektiv, ki bi rad prišel na glas, se je dal zapreti s Stielowom v celico in je skrpucal nekaj skupaj, kar je imenoval Stielowo priznanje, da je izvršil umor. Stielow je izjavil, da ni nikdar priznal svoje krivde, ker ni izvršil umora. Porotniki so ga spoznali krivim in sodnik, ki je vodil obravnavo, ga je obsodil k smrti. Nekaj ur preje, ko je imel Stielow nastopiti svojo zadnjo pot na električni stol, so njegovi prijatelji izposlovali odložitev eksekucije. Uvedena je bila nova preiskava in nedolžnost Stielowa je prišla na dan.

Vmislimo se v duševne muke Stielowa, ko je čakal, da ga odvedejo na električni stol. Kazen sama ni Stielowu povzročala najbrž toliko muk kot zavest, da bo umrl kot roparski morilec, dasi je ravnotoliko izvršil umor, kot dete, ki se je rodilo ob času umora.

In če bi Stielow ne imel prijateljev, ki so v težki uri stali ob njegovi strani in trdno verjeli v njegovo nedolžnost, bi že zdavnej trohnel v grobu.

Taki dogodki govore jasno, da je treba odpraviti smrtno kazen, kajti nedolžnih in eksekutiranih ljudi ne more nihče obuditi v življenje. Če zagovorniki smrtne kazni pravijo, da ima človeška družba pravico s smrtno kaznijo braniti se pred hudodelci, imajo pošteni ljudje še toliko večjo pravico zahtevati, da se smrtna kazen odpravi, ker lahko zadene tudi pravične ljudi.

Z.

DOPISI.

O SHODU V EXPORTU.

White Valley, Pa. — Dne 29. decembra se je v Exportu vršil shod, ki je dobro uspel. Predsednik Ben. Willig je otvoril shod s kratkim nagovorom ter pojasnil namen shoda. Kot govornika sta nastopila g. Kosto Unkovich v hrvatskem jeziku in znani borec za naše ideje, rojak John Terčelj v slovenskem jeziku.

Ne bom podrobnejše opisoval njihovih govorov, ker bi s tem moral napolniti vso Prosveto; povdarjam le, da sta govornika govorila navzočim od srca ter žela burno odobravanja za svoja izvajanja. Opisovala sta boje, ki so jih mogli pretrpeti skozi dolga stoletja Jugoslovani, toda vedno so se izkazali kot borci, ki se kljub premoči sovražnika ne umaknejo iz bojnih vrst in ne popuščajo ničesar od svojih pravic. Ker je bila sovražna sila močnejša od njihove, so vstrajali v boju toliko časa, da je morala odnehati sovražna moč. Tudi proti sedanjim sovražnikom, ki smatrajo sedanjo situacijo za ugodno voditi napram Jugoslovanom aneksijsko politiko, ne bodo Jugoslovani popustljivi. Ako ne zmaga pravica nad krivico, tedaj je za nas boljše, da umrjemo kot bojevniki, kakor pa da bi vrgli orožje od sebe, je dejal Unkovich.

Terčelj je dejal, da je imperializem, monarhizem in kapitalizem povzročitelj končane svetovne vojne in glavni krivci so že dobili svoja plačila s tem, da jih je ljudstvo poslalo tja kamor spadajo. Tisti, ki se niso ničesar naučili o demokratičnem preporodu narodov, nego še vedno vodijo aneksijsko politiko, bodo morda morali sami kmalo spoznati, da je čas imperializma minul, ravno tako militarizma in vseh drugih ostankov iz srednjega veka. Priporočal je navzočim, naj se tudi Slovenci v tej okolici pridružijo akciji za nabiranje prispevkov v miljondolarski fond SRZ. Polagal je na srcu tistim, ki se mislijo vrniti v domovino, da je zanje še važnejše, da sedaj žrtvujejo sredstva, če se hočejo zavarovati za bodočnost. Stroške italijanske propagande, ki stane miljone dolarjev, bodo morali pomagati plačati tisti, katere bo Italija anektirala, če se izpolnijo njeni nameni. Potem bo treba Slovencem žrtvovati še večje svote v boju za rešitev "neodrešene Slovenije." Sedaj je čas dela in boja in sedaj naj žrtvujejo. Ne bo jih poznoje sram v domovini, kajti z znaki S. R. Z. se bodo izkazali, da so bili aktivni, da so tudi oni delali in pomagali narodu v domovini do tistega, kar je že tako dolgo cilj demokratičnih Jugoslovanov, zedinjenje v svobodni, demokratični državi. Taki rojaki bodo v domovini z veseljem sprejeti, kajti Slovenci v domovini bodo videli v njih z njimi enako čuteče brate z enakimi cilji. Boj naroda v domovini je naš boj in njihova zmaga in če pride do poraza, bo to tudi naš poraz. Upamo pa, da bo naša moč presilna in nam ne bo treba doživeti dan poraza, ampak dan zmage.

Na shodu je udarjal različne komade tamburaški zbor iz Pleasant Valleyja. Dasi še mlad, je izvrstno donela melodija Marzelje-ze, Lepe naše domovine in drugih skladb.

Shod ni bil obiskan tako dobro kakor je bilo pričakovati, kajti tudi v tej okolici živi precej "nebrigajačev" ki imajo mrzlo srce v vseh letnih časih kadar je treba kaj storiti za ljudstvo, h kateremu se tudi oni prištevajo in so tudi oni deležni pridobitev, katere morajo izvojevati drugi.

Jaz se popolnoma strinjam z rojakom Barbičem, ki svetuje v 1. številki Prosvete, da naj se pri nabiranju prispevkov za miljondolarski fond zabeležijo tudi imena tistih rojakov, ki bodo odklonili svojo pomoč. S tem mislim takih, katerim sredstva dopuščajo žrtvovati par dolarjev za našo propagando, ne pa takih, ki bi morda pri najboljši volji vsled bolezni ali drugih gmotnih vzrokov ne mogli ničesar darovati. Vem, da bodo nabiralci naleteli na ljudi, ki so v stanu pogrešati ne samo par dolarjev, ampak tudi večje svote, pa vsled mržnje do naše organizacije, ali zakrnjenosti ne bodo darovali ničesar, pač pa bodo še agitirali proti naši kampanji. Zato je vsekakor potrebno, da se imena takih ljudi zapiše v poseben imenik, kateri nam bo gotovo prišel prav v poznejših časih. V naši naselbini prične kampanja za miljondolarski fond v soboto dne 11. t. m. in bo trajala, dokler se ne obišče slehernega Slovenca v tem okrožju. Nadejam se, da bo izpadla prav dobro.

Joseph Britz.

Cicero, Ill. — Tu je umrl 7. t. m. rojak Frank Okoren, solastnik tvrdke Burgland & Okoru Panama Hat Co., star 45 let. Doma je bil iz Domžal. Zapušča soprogo in tri hčere.

Sheboygan, Wis. — V nedeljo dne 12. januarja ob 2:30 popoldne se bo vršila seja tukajšnje organizacije Slovenskega republičanskega združenja v prostorih g. Jerneja Bogataja na 233. No. 8th St. Vsi veste, kako v kritični situaciji se nahaja sedaj jugoslovansko vprašanje, od katerega rešitve odvisi bodočnost našega naroda bodisi kakoršnakoli. Sedaj, ob 11. uri je čas dela in boja za obrambo pravic našega ljudstva. O vsem tem bomo govorili na tej seji. Udeležite se je vsi, stalni in podporni člani in pripeljite s seboj druge, da se seznanijo z nami in našo organizacijo.

Jack Menhardt, tajnik.

Milwaukee, Wis. — Dne 12. januarja (v nedeljo) ob 9. dopoldne se vrši v dvorani Iliria seja okrožne organizacije Slov. rep. združenja. Udeležite se je vsi, katerim je kolikokaj ležeče na tem, da se tudi v našem mestu upelje nekolika več življenja v propagando za svobodno Jugoslavijo.

Kampanja za miljondolarski fond SRZ. se je pričela po večini slovenskih naselbin širom Združenih držav in upam, da tudi naše mesto ne bo zadnje. Kdor ljubi svobodo, kdor ljubi svoj narod in dežele, katere mu po vsej pravici pripadajo, ta bo gotovo priskočil na pomoč sedaj, ko je najnujnejše potrebna. Marsikdo je zapustil domovino, da si tu opomore, da plača dolgove na zadolženi kmetiji, da pomaga svojcem, kajti ogromna večina Slovencev je prišla sem zato, ker jim domovina ni mogla nuditi tega, kar se jim je zdelo mogoče doseči v tej deželi. Sedaj, ko ima ta Slovenija in z njo vsa Jugoslavija priliko, da si ustvari pogoje za boljše življenske pogoje, prihajajo novi sovražniki in jo hočejo oropati sredstev za boljši ekonomski napredek, vzeti ji dohod do morja ter ji onemogočiti vsako gospodarsko neodvisnost. Sovražniki Jugoslovanov poskušajo obesiti zvon smrti v stavbo mlade, disorganizirane Jugoslavije, da ji z njim zazvone mrtvaško pesem. Če hočemo biti na straži, ne bo ta zvon nikdar pel svoje smrtne pesmi, kajti z našo močjo bomo potegnili v stolp Jugoslavije zvon svobode, zvon življenja. Naši bratje so se borili kot levi na kraških planotah, ne za Avstrijo, ne za Habsburžane, nego proti italijanski nevarnosti, katji naše ljudstvo je dobro razumelo nevarnost, ki je prihajala od reke Tibere in razumelo jo je od vsega začetka tudi Slovensko republičansko združenje, ki ni nikdar zatrjevalo, da Italija nima osvojevalnih namenov, pač pa ravno nasprotno. Nasprotna organizacija pa je zatrjevala, da Italija nima slabih namenov, da je njen cilj pomagati, ne pa škodovati Jugoslovanom. Celo nekake dogovore so šli sklepati v Rim, toda Sonnino se je držal ob strani in dotična posvetovanja so imela neoficijelen značaj in dogovor ni vezal v nobenem oziru italijanske vlade, ki hoče imeti v pogledu jugoslovanskega vprašanja svobodne roke. Tako je prišlo, da nas je najnovejša italijanska politika našla nepripravljene. Razdeljeni smo bili v štiri glavne tabore: Prvi je republikanski, v katerem so bili koncentrirani vsi napredni demokratični elementi, ki so kazali v sebi veliko življenjske sile, ki postaja sedaj še močnejša in vplivnejša, kakor je bila preje. V drugem taboru so bili ljudje, ki ne poznajo napredka, pa so si zamislili za svoj ideal monarhistično Jugoslavijo, ki pa bi imela biti prav za prav le velika Srbija. V tretjem taboru so bili avstrijaki, ki so molili za Habsburžane in prosili boga, naj jim utrdi njihov zrahljan prestol. V četrtem taboru pa so bili naši vsevedeži, neodvisniki in drugi podobni elementi, ki z veliko lahkoto rešujejo mednarodna vprašanja pri barah in v pogovorih pri raznih veselih družbah, ki znajo izvrstno kritizirati, sumničiti, lagati itd., ki pa so tako leni, da jih ne pripravite v delo za nobeno akcijo, pa magari, če je še tako važna. Sedaj pa je prišel čas, ko bi bilo treba napeti druge strune, ko bi morali svetovni javnosti pokazati enotno fronto proti skupnemu sovražniku bodočnosti Jugoslovanov. Laži italijanske propagande bodo postale za nas usodepolne, ako ne bomo razumeli velikega trenotka, ako ne bomo storili v sedanjih časih to, kar nam veleva dolžnost. Narod v domovini hoče svobodo in jo mora dobiti. On se bori zanjo in mi se moramo boriti z njim. Fantje v Milwaukee: "Heap the hat! Heap the hat!"

A. Rant.

S pota. — Sneg pada, temperatura je padla pod ničlo, kakor vsako leto ob tem času. Letnice se spreminjajo, da služijo za merilo časa ljudem, toda narava je vedno enaka. Pokopali smo leto 1918, zapisali smo 1919, zima pa je letos taka, kakor je bila pred enim letom in kakor bo prihodnjo zimo. Natura se giblje vedno v svoji odločeni smeri, in zanjo ni nikdar Novega leta. Toda človek potrebuje mere, delitev časa itd., za svoj razvoj. In tako imamo na vsakih 52 tednov Novo leto, ki se pa ne pričenja povsod na en in isti dan. Kitajci, Turki, Židje, Rusi Bolgari, Grki in še nekateri drugi narodi ne praznujejo Novega leta, kakor mi. V naturi razvoja ni nikdar novega leta. Vse na svetu se stara, pravijo. In vendar je dandanes na svetu več mladeniške živahnosti, več življenja, kakor pa ga je bilo pred nekoliko stoletji. Vsaka nova generacija kaže več ambicije, več hrepenenja po izpopolnjevanju v sebi. Tudi to je zakon življenja, ki se razvija, se širi in utrjuje, kakor drevo; ostarele veje odpadajo leto za letom. Drevo pa je vedno lepše, vedno močnejše.

Po štiriletni svetovni vojni je zopet nastala mirnejša doba. Narodi so pričeli misliti na rekonstrukcijo, na popravitev tega, kar je razdejala vojna. Tudi slovenski narod stremi po miru, po konstruktivnem delu. Dovolj je imel boja in žrtev, dovolj razdejanja. Na Slovenskem je sicer sedaj mir, toda ne popolnoma tak, kakršnega žele Slovenci. Moč barbarske Turčije je strta, militaristična in imperialistična Nemčija je poražena, Avsto-Ogrska je odigrala svojo vlogo v drami zgodovine, toda imperializem kot tak še ni poražen, militarizem še slavi svoje orgije. Imperialisti zahtevajo aneksijo slovenskih in hrvatskih dežel. Imperializem pa je nemogoč, če nima zaslombe v militarizmu. Ob mejah Jugoslavije stoji par miljonov mož italijanske armade, o kateri pravijo italijanski državniki, da je še ne bodo demobilizirali. Zakaj ne? Zato ne, ker je treba imeti močno armado.

Slovenska Narodna Podporna Jednota.

Ustanovljena 9. aprila 1904. Inkorp. 17. junija 1907 v drž. Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

GLAVNI ODBOR ZA DOBO 1919-1922.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODSEK.

PREDSEDNIK: Vincenc Canjkar, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
PODPREDSEDNIK: Anton Hrast, Box 140, Canonsburg, Pa.
TAJNIK: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
TAJNIK BOLNIŠKEGA ODDELKA: Paul Berger, 2836 So. Karlov Ave., Chicago, Ill.
BLAGAJNIK: Anton J. Terbovec, Box 1, Cicero, Ill.
UPRAVITELJ GLASILA: Filip Godina, 2814 So. Karlov Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODSEK.

Jože Ambrožič, predsednik, Box 351, Canonsburg, Pa.
John Underwood, 406 Hay St., Springfield, Ill.
Martin Železnikar, Box 278, Barberton, Ohio.
Jos. Radišek, Box 432, Smithon, Pa.
Frank Somrak, 5800 Prosser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODSEK.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2836 S. Karlov Ave., Chicago.
VZHODNO OKROŽJE: Rudolf Pleteršek, Box 436, Bridgeville, Pa.
Anton Radišek, Box 73, Wick Haven, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad.
Leo Kukar, Box 246, Gilbert, Minn., za severozapd.

Nadzorni odbor.

Matt Petrovič, predsednik, 14615 Hale Ave., Collinwood, Ohio.
Jakob Ambrožič, 418 Pierce St., Eveleth, Minn.
Jos. Kalan, 6101 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.

Vincenc Canjkar, Jože Ambrožič in Matt Petrovič.

VRHOVNI ZDRAVNIK: (še ni izvoljen).
ODGOVORNI URENIK "PROSVETE": Jože Zavertnik.

POZOR! — Vse denarne pošiljatve in stvari, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote sploh, naj se pošiljajo na naslov: John Verderbar, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse zadeve bolniške podpore naj se pošiljejo Paul Bergerju, tajniku bolniškega oddelka v gl. uradu.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljejo M. Petroviču, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošiljejo na naslov: Jože Ambrožič, Box 351 Canonsburg, Pa.

Vse pritožbe proti uredništvu glasila se naj pošiljejo predsedniku tiskovnega odbora Vincenc Canjkarju.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in sploh vse, kar je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Kultura c. in kr. avstro-ogrske vlade.

Chicago Daily Tribune.

Serija slik, ki smo jo pričeli prinašati z današnjim dnem, nam prikazuje, kakšne zločine je uganjala avstro-ogrska vlada v Bosni in Hercegovini in Srbiji. Cela vrsta mrtvecev že leži na tleh, drugi vise na vislicah, tretje pripeljejo, da jih obesijo.

Današnja slika nam kaže obešanje na debelo v Bosni.

Slike je poslal srbski častnik M. Marinković, dodeljen zavezniškemu štabu na vzhodu, čikaškemu dnevniku "Chicago Daily Tribune."

Vsaka beseda kritike je odveč, kajti slike govore tako glasen jezik o grozodejstvih c. in kr. avstrijskih vladnih lumpov, da se nehote stisne mirnemu človeku pest in mu zavre kri po žilah, ko vidi tak dokaz barbarizma avstro-ogrske avtokracije pred sabo.

...oče voditi aneksijsko po-
...e bodo Italijani uspeli, je
...o vprašanje. Toda za dol-
...odó, kajti demokratičnega
...da se ne da več ustaviti,
...zgraditi v njegovem poho-
...kcionarji danes lahko go-
...imperialističnih ciljih, lah-
...jajo s sabljami armad, to-
...rajeni smo gledati spre-
... ki so se zadnjih par let
... takorekoč čez noč in take
...mbe se še vedno vrše. Re-
...rne vlade padajo, na po-
...a prihajajo pristaši demo-
... "Vremena Kranjcem bo-
...jasnila...", je pel Pre-
...udi mi verujemo v boljše,
...e dneve za ta narod, ki že
...leta hodi po trnjevi, križe-
... trpljenja. Zarja dneva se
...osvetiti tudi nam, kajti za-
...mo jo. Veliki so bili boji
...like so bile žrtve. Sadovi
... morajo priti.

Matija Pogorelc.

...no iz inozemstva.

...divizija v boju v Lvovu.

...n, 8. jan. — Z Dunaja
...o, da so poljski brambovci
...u, glavnem mestu Galicije,
...em položaju. Ukrajinci so
... mesto od vseh strani in ob-
...m Poljakom manjka streli-
...bačev severnozapadno od
...je že padel. V Lvovu je tudi
...a divizija, ki se ljuto bojuje
... Ukrajincem in zadnji so ne-
...ensk že vjeli.

...je se glasi poročilo, da se vr-
...iki nemiri v Lodzu in dru-
...čjih poljskih mestih. V Lod-
...dajo delavske organizacije,
... vrgle mnoge delodajalce v
... ker se niso hoteli pokoriti
...kim zahtevam.

...n, 8. jan. — Iz nemških vi-
...vljajo, da so se poljske čete
...žale trdnjavi Thorn severno
...jsko-pruske meje. Poljaki so
...em milj od Brandenburga.
...a vlada je zahtevala od
...e, da dovoli prosto pot čez
...je nemškim četam, ki se na-
... v Ukrajini; Poljaki pa zah-
...jo, da morajo Nemci dati o-
... konje in vlake predno sto-
... poljska tla.

...j je dal zapreti Lenina?

...nj, 8. jan. — Iz Moskve je
...vest, da je bil Lenin areti-
...a povelje Trockija, vojnega
...rja sovjetske vlade. Razdor
...bema voditeljema boljševi-
... prišel vsled tega, ker bi Le-
...d dovolil tudi neboljševiš-
...alistom, da so člani vlade,
...n ko je Trockij odločni na-
...k vsakega sporazuma in go-
...govornik boljševiške dikta-

...žoazija v Rigi aretirana.

...kholm, 8. jan. — Iz Rige po-
..., da je letski sovjet ukazal
...i vse vodilne osebe buržoaz-
...azreda in razlastil tovarnar-

...aršave poročajo, da se vrši
...oljskimi in ruskimi boljševi-
...četami velika bitka za posest

... v Belgiji in Franciji znaša 13 miljard.

...z, 8. jan. — Major Ford, a-
...i inženir v službi Rdečega
... je objavil prve podatke
...ske komisije, ki je preisko-
...kodo, katero so naredili
... v Belgiji in Franciji tekom
... Ford pravi, da se zde števil-
...koliko previsoke.
...isija je izračunala, da znaša
... v Belgiji dve miljardi dolar-
... več kot eno miljardo na u-
...ih strojih.
...stošeni del Francije je tako
...akor država Connecticut in
... skupaj. Pol miljona hiš je
...ovanih in 250,000 docela
...ih, med katerimi je 1200
...v, 500 šol, 1000 tovarn in 500
...ih poslopij. Na severni želez-
...je uničenih 1731 mostov in
...postaj. Popravek železnic in
...ba novih javnih poslopij se
...a na dve miljardi dolarjev
...kov. Škoda na samih poslop-
...naša šest miljard dolarjev.
...mestih Noyon, Ham, Soissons,
...ans, Peronne, Bapaume,
... in Verdun je porušenih 90
...otkov vseh hiš; v več kot ti-
...manjših mestih in vaseh je 80
...otkov podrtih. 210 čistilnic
...korja je v razvalinah. Indu-
...a volne ima $6,500,000 škode,
...strija platna na pol miljona.
... miljona prebivalcev je izgu-
... pohištvo, domačo živino in po-
...elsko opremo.
...kupna škoda znaša trinajst
...ard dolarjev.

Straža italijanskih vjetnikov v Ljubljani.

Milan, Italija. — 'Corriere della Serra'' piše, da je slovenski Narodni Svet v Ljubljani prve dni novembra m. l. vposlil v policajsko službo več sto italijanskih vojnih vjetnikov, ki so se vračali skozi Ljubljano domov. Vjetniki so pomagali delati red.

(S to vestjo hočejo Italijani prepričati svet, da so na Slovenskem sami divjaki in šele italijanski vjetniki so pomogli narediti red).

Ameriška komisija v Zagrebu.

Pariz, 8. jan. — Ameriška komisija, ki ima nalogo proučiti politične, gospodarske in socialne razmere v deželah bivše Avstrije, je prišla na Dunaj. Glavni stan komisije bo na Dunaju, podružnice pa bodo v Pragi, Budapešti, Zagrebu in še v nekaterih drugih mestih.

Boljševiki se zgražajo nad ječami.

Pariz, 8. jan. — Paul Eric, poročevalec lista "Le Journal", javlja iz Petrograda, da je uradno glasilo petrogradskega sovjeta "Severnaja Komuna" objavilo poročilo preiskovalne komisije v Viborgu, ki je na pritožbo mnogih članov sovjeta preiskala položaj v tamošnjih ječah, v katerih je zaprtih na tisoče oseb iz buržoaznih slojev. Dr. Protoplavski, Vasiljevski in Frilisser so tvorili komisijo. Frilisser pravi v omenjenem poročilu:

"Sodrugi! Našli smo, da so vse pritožbe še več kot resnične. Položaj v ječah je grozen. Sram me je, da se more zgoditi kaj takega pod našo upravo. Pod carskim režimom sem bil dvakrat v ječi in vselej sem dobil čisto perilo dvakrat v mesecu. Zdaj pa ni le perila, rjuh niti nobene priprave za ležišče, temveč tudi za bolnike se niheče ne zmeni. Kar je, pa še bolj krivično, je to, da je veliko število jetnikov v zaporu zaradi malenkosti, ki sploh bi ne smele biti kaznjive. Teh razmer ne sme biti več za nobeno ceno in zahtevam v imenu komisije, da viburški sovjet takoj reformira ječe."

— Iz Helsingforsa javljajo, da je diktatura proletarijata v Petrogradu v rokah neke deklice po imenu Jakobleva, ki je stara 22 let. Jakobleva je predsednica izredne komisije za pobijanje protirevolucije, špekulacije in sabotaže. Prebivalstvo v Petrogradu je padlo na 800,000 oseb.

— Iz Madrida čez Buenos Aires poročajo, da bi španski kralj rad obiskal južnoameriške republike, s katerimi upa skleniti nekakšno zvezo.

— Samuel Gompers, predsednik Ameriške delavske zveze, je v torek odpotoval v Pariz, kjer se udeleži mednarodne delavske konference.

— William Adamson je izvoljen predsednikom parlamentarne delavske stranke na Angleškem. Adamson je potemtakem postal voditelj vladne opozicije v parlamentu. To mesto je prej imel Henderson.

— Iz Kodanja poročajo, da nemški general Ludendorf živi na Švedskem pod imenom Ernest Lindstrom pri nekem kmetu.

— Ameriški lajtnant Arthur Sutton je odšel v pondeljek v spremstvu treh vojakov iz Coblenza v Berlin z namenom, da nabavi fotografične slike prizorov iz civilne vojne med spartakovci in Ebertovo vlado.

— 85 odstotkov ranjenih ameriških vojakov je okrevalo in se vrnilo v aktivno službo v armadi.

— "Le Matin" v Parizu piše, da je Wilson dejal v intervjuvu po sestanku s papežem, da nista govorila o ničemur drugem, kakor o sredstvih za dosego trajnega miru. Wilson zanika, da je papež vprašal za zastopstvo na mirovni konferenci, kajti papež ni bil v vojni; o ligi narodov tudi nista govorila, kajti Vatikan ni narod niti država.

— Predsednik Wilson je v torek izdal naredbo v Parizu, da morajo biti na dan Rooseveltovega pogreba zaprti vsi vladni uradi in ameriška zastava mora v znak sožalja viseti sredi droga na vseh ameriških konzulatih po vsem svetu za dobo trideset dni.

Vesti iz stare domovine.

Odločno prostetiramo.

JUG. ČAS. URAD, WASHINGTON, D. C.

Pod tem naslovom piše mariborska "Straža" dne 18. oktobra t. l.:

Iz Dunaja se nam dne 18. oktobra poroča:

Na povabilo ministrskega predsednika Hussareka so danes dopoldne dospeli v poslopje predsedstva ministrskega sveta vodje parlamentarnih strank, da dobijo od ministrskega predsednika pojasnilo o vladarjevi nameri glede na preosnovo Avstrije.

Ministrski predsednik je obvestil voditelje parlamentarničnih strank o vladarjevem oklicu, ki bo izdan v najkrajšem času in s katerim se bo odredila priprava za ustanovitev narodnih držav in narodnih vlad. V oklicu bo najprej izrečena cesarjeva zahvala narodom za njihovo zvestobo in da so se oklepali dinastije in sledila bo izjava, da se naj sestanejo narodi k ustanovitvi narodnih skupščin, ki naj bi imele nalogo, da si izvolijo narodne vlade. Potemtakem se namerava preosnova Avstrije v zvezo narodnih držav. Nameravana je ustanovitev štirih takih držav in sicer nemško avstrijska, češko-slovaške, jugoslovanske in rusinske. Te države bodo imele skupnega vrhovnega vladarja, skupno zastopstvo in brambo na zunaj. Zahodno mejo rusinske države bi naj tvorila reka San, mejo med jugoslovansko in nemško-avstrijsko državo pa reka Drava. V češki državi ne bo češko-nemškega ozemlja. Glede Trsta določa cesarjev oklic, da postane Trst svobodno mesto. Končno besedilo cesarjevega oklica je določil ministrski svet, ki je bil zbran do polpete ure danes zjutraj.

Če je vse to res, potem je to znamenje, da je dunajska vlada popolnoma izgubila glavo. Dogodki zadnjih dni so prenaglo sledili drug drugemu, tako da jim vlada ne more slediti. (Štiri vrste zaplenjene.)

Zdaj hoče vlada proglasiti Avstrijo za zvezno državo, pa kako: Trst naj bo prosto pristanišče, Bukovina naj bo sama zase; čehoslovaški državi odcepiti nemško pokrajino, reko San napraviti za zapadno mejo okrajinske države, Dravo pa za severno mejo ilirske države. Drava meja Ilirije; (ena vrsta zaplenjena) Zakaj vlada ne proglasi kar Save za mejo Ilirije?! Kar tri dosedanje volilne okraje, cele Slovenske Gorice in ljutomerski ter večine ptujskega okraja in več kakor tretjino koroških Slovencev hoče potisniti v žrelo nenasitnega nemškega moloha. To je modrost, da je kaj."

Hussarek in njegovi pomagači se pač nikdar niso pečali z zemljevidom. Vsedejo se k mizi, napravijo ministrski svet, vzamejo svinčnik v roko in zarišejo meni nič tebi nič mejo narodnim državam. (Ena vrsta zaplenjena.) Ali nič ne poznate novega časa? Pravico hočete deliti narodom in (tri vrste zaplenjene.)

Avstrijska vlada je Wilsonu nasproti javno priznala načelo samoodločbe narodov. In ista vlada 14 dni pozneje narekuje narodom meje njegovih narodnih držav, pogoltnivši Slovencem samo na Štajerskem nič manj kot tri volilne okraje. Kdo bo tako vladi sploh še verjel, da resno misli izvesti načelo samoodločbe narodov! Gospodje na ministrskih sedežih, bodite prepričani, da ne bodete vi odločevali mej narodnih držav, **ampak bo to storilo ljudstvo brez vas.**

Hussarekovo ministrstvo je že ves teden na pobegu. Kakor se razglaša iz Dunaja, ostane Hussarek še samo tako dolgo, da dojde Wilsonov odgovor na Dunaj, da se novo ministrstvo sestavi v smislu morebitnih Wilsonovih želj. In ta vlada, ki nima nobenih tal več pod svojimi nogami, se predrzne še v zadnjem trenutku pred svojo smrtjo tako krivično narekovati meje narodnim državam!

Čehi seveda o tem najnovejšem Hussarekovem koraku nočejo nič slišati, zato niso hoteli iti poslušat velikega modrijana in veleučenega geografa na ministrskem stolu, temveč so mu poslali pismo s sledečim besedilom:

"Vaša ekscelenca! Dala se nam je čast, da je nas povabila vaša ekscelenca za danes zvečer. Kakor smo izvedeli, bi se naj nam naznanil preustroj avstrije v zvezno državo. Iz vzrokov, ki so znani vaši ekscelenci, ne moremo soglašati s tako rešitvijo češkoslovaškega vprašanja ter vas s tem prosimo, vaša ekscelenca naj oprosti, ker se vabilu ne odzovemo. Podpisali: Stanek, Klofač, Habermaj, Tusar."

Vprevanjac.K

Tudi voditelj Jugoslovanov dr. Korošec ni bil pri ministrskem predsedniku, da bi poslušal njegove modrosti. Tako je prav! Z vladnim presednikom, ki tako čudno dela narodom pravice, zastopstvo Jugoslovanov nima nobene zveze. Kdor vedoma krivico dela, ne zasluži, da bi pošten človek še nadalje z njim občeval!

Včeraj napovedana proklamacija bi bila morala danes iziti, a je ni bilo. Mogoče, da jo češki in jugoslovanski odpor pokopal, kakor se nam je napovedala, in kakor jo je sklenil, oziroma odobril ministrski svet, bi narodov ne pomirila ampak le razdražila: bila bi prava nevarnost za javni mir. (Tri vrste zaplenjene.)

Naj pa pride, kar hoče: naš cilj je jasen, pota naše politike so že davno jasno zrčrtana. Mi zahtevamo **svobodno Jugoslavijo Slovencev, Hrvatov in Srbov naše vprašanje je mednarodno, rešil ga bo mirovni kongres, na katerem morebiti Hussareka ne bo, kjer ga bodo zastopniki Jugoslovanov zahtevali in — kakor upajo — nidi našli pravico odločno pa protestirajo že naprej proti vsakemu poskusu avstrijske vlade, pristransko in krivično rešiti naše vprašanje in naj ta poizkus izhaja od Hussareka ali od kake druge nemške ekscelence.**

Ameriške vesti.

OBRAVNAVA PROTI OBTOŽENIM SOCIALISTOM SE BLIŽA KONCU.

Chicago, Ill. — Zaključki argumentov proti obtoženim socialistom, izvoljenemu kongresniku Vjetor Bergerju, Adolph Germerju, Louis J. Engdahlu, William Krusu in Irvin St. John Tuckerju, so pričeli v pondeljek.

Poizkus, da se zaslišijo priče v prilog obtožencem, je obravnavo zakasnil, kajti napravljen je bil poizkus, da prinesejo v torek na sodišče zapisnike o vojaškem naboru v Milwaukee.

Henrey Cochems, Bergerjev zagovornik, je vprašal za dovoljenje, da se še enkrat zasliši E. T. Melms, predsednik socialistične okrajne organizacije in predsednik naborne komisije v Milwaukee, da pojasni nekatere stvari, o katerih so pričale priče za državnega tajnika. Melms je pričal, da v njegovem okraju ni nihče kršil nabornih postav.

Državni tajnik je predložil zapisnike, da je bilo izvršenih sedemnajst prestopkov. Po polurnem argumentiranju so se sporazumeli, da prinesejo zapisnike na sodišče.

Državni pravdnik Charley Chine je pričel argumentirati prvi: Razglasil je obtožnico in dejal, da so obtoženci obtoženi zarote, s katero so hoteli preprečiti vojaške nabore. Trdil je, "da je ne potrebno dokazati, da so se obtoženci sešli in dogovorili na program, ki so ga vsak izvršili svoj del."

"Zadostuje, da so imeli skupen namen, da je bilo izvršeno samo eno dejanje, da se je namen uresničil," je argumentiral državni pravdnik.

Obe straki sta se sporazumeli, da bo vsaka stranka imela pet ur in pol časa za argumentiranje. Za državo bosta govorila dva državna pravdnika, za obtožence pa trije advokatje.

DOGODKI V CESTNOŽELEZNIŠKI STAVKI.

Kansas City, Mo. — V cestnoželezniški stavki so se odigrali čudni dogodki, ki zastavljajo mnoga vprašanja, na katere ni odgovora.

Thomas C. Trigg, podsuperintendent cestnoželezniške družbe, je v novoletni noči zapustil voz, da obrne ogibališče. Motornik na vozu je vstrelil in ga zadel v glavo. Trigga so opasno ranjenega prepeljali v bolnišnico. Kompanija pojasnjuje, da je motornik obhajal Novo leto in sprožil samokres. Ker ni videl Trigga, ga je zadel v glavo.

Ljudski glas pravi, da noč ni bila tako temna, da bi motornik ne mogel videti podsuperintendenta, ampak motornik je smatral Trigga za organiziranega cestnoželezniškega uslužbenca in je v nervoznosti nanj streljal. Sploh se pa ljudstvo čudi, da je uslužbencem ob času stavke dovoljeno nositi strelno orožje, ko je stavkarjem strogo prepovedano nositi vsako orožje.

V neki kompanijski remizi se je pripetila zagonetna eksplozija, o kateri ni mogoče dobiti detajliranega poročila. Nekateri trdijo, da je bila bomba, drugi pravijo, da sploh ni bilo razstrelbe, da je govorica o eksploziji izmišljena reč, ki ima namen obuditi simpatije za cestnoželezniško družbo.

Take govorice pa vznemirjajo ljudstvo, ker nihče ne more dognati, koliko je resnice na njih.

LJUBEZENSKA AFERA PRED SODIŠČEM.

Milwaukee, Wis. — Na tukajšnjem sodišču se je pred sodnikom A. J. Heddingom odigral zadnji akt ljubezenske veseloigre, ki je obudil obilo smeha med poslušalci.

Gertrude Paulsen in Artur Koeller sta se ljubila, kakor se ljubijo ljudje, ki nameravajo nekega dne postati zakonski par. Med takimi ljubimci se pojavljajo prepiri kot med zakonskimi ljudmi. Tako sta se sprla tudi Gertruda in Arthur. Gertruda si je vzela spor tako k srcu, da je vrnila Arthurju prstan, ki ga ji je nekoč podaril, obenem je pa zahtevala, da ji on vrne naprsno iglo, ki mu jo je ona podarila. Arthur je spravil prstan, ni pa hotel vrniti igle. Gertruda ni bila zadovoljna s tako delitvijo ljubezenskih darov in je vložila tožbo.

Pri obravnavi je sodnik poučil Gertrudo, da sedaj še niso indijanski običaji glede ljubezenskih daril vpisani v zakonik in da si Arthur lahko pridrži njeno darilo. Seveda je sodnik dodal, da bi se Arthur obnašal kot gentleman, če bi se ne oziral na sodnijsko razsodbo in Gertrudi vrnil iglo.

Kaj je Arthur storil, seveda kronika molči.

ZAGONETEN BEG.

San Francisco, Cal. — Na morju so našli steklenico in v nji listek z besedami: "Uskočila z otoka Angela. Odplula na morje v majhnem čolnu — Jack in Will."

Na otoku so vojaški kaznenci in internirani Nemci iz Manile. Oblasti izjavljajo, da nikogar ne pogrešajo.

Z ognjem in mečem.

ZGODOVINSKI ROMAN.

Poljski spisal Sienkiewiwicz. — Poslovenil Podravski.

(Nadaljevanje.)

Pri teh besedah Zagloba pogleda svojo tovarišico in ne čakaje odgovora, reče:

"Dovoli gospodična, da te ogledam pri belem dnevu. Ho, ho! To obleko imaš, najbrže po kakem tvojih bratov! Ni ti kaj reči, kaj brhak Kozaček si! Takega strežaja, kar živim, še nisem imel; pa še sedaj mislim, da mi ga gospod Skretuski vzame. Kaj pa to? O za Boga! zavij gospodična svoje lase, da se v tvoje belo ličice kdo ne zaljubi."

Res so se po Heleninih plečih vsipavali dolgi kodri črnih las, ki so se razpletli v urnem begu in nočni vlagi.

"Kam jezdiva?" vpraša, zavezovaje si jih z obema rokama ter spravljaje jih pod kapico.

"Kamor naju oči neso."

"Torej ne v Ljubno?"

Na Heleninem licu se pokaže nemir in v bistrem pogledu, kojega obrne na Zaglobo, pokaže se razburjena nezaupnost.

"Vidiš gospodična, jaz imam svoj razum; verjemi mi, da sem vse dobro uravnal. Moja zvijača pa sloni na temle modrem vodilu: ne beži na ono stran, na kateri te bodo lovili. Če naju že sedaj zasledujejo, slede za nama proti Ljubnu. Nalašč sem snoči vpraševal, katera cesta drži tjekaj. Tudi Bohunu sem rekel pri odhodu, da odidem v Ljubno. Zato bežim v Čerkas. Če začno za nama slediti, ne bodo naju ovohali tako kmalu, a to nemara šele, ko se prepričajo, da naju ni na oni cesti. S tem potratijo najmanj dva dni. Med tem bova midva že v Čerkasu, kjer stoje sedaj poljski prapori gospodov Pivniekega in Rudomina. V Korsunu pa stoji vsa hetmanska moč. Si me razumela?"

"Da, in dokler živim, vam bom za to hvaležna. Ne vem, kdo ste, od kod ste prišli v Rozloge; le to verjamem, da vas je Bog poslal, me braniti in rešiti. Rajše bi se sunila z nožem, nego bi imela priti v roke tega razbojnika."

"To je zmaj, ki močno cedi sline po tvoji nedolžnosti."

"Kaj sem mu neki učinila jaz nesrečnica, da me preganja? Že zdavnaj ga poznam in od zdavnaj imam že mržnjo do njega; že od mladih nog je vzbujal v meni strah in bojazen. Kaj sem mar edina na svetu, da se je zaljubil v mene, da je radi mene prelil toliko krvi, pomoril moje brate? . . . Bog, ko se tega spomnim, mi kri zaostaja v žilah. Kaj naj počnem? Kam se naj skrijem pred njim? Ne čudite se, gospod, mojemu tarnanju, ker sem nesrečna. Sama se sramujem teh občutkov in stokrat rajše bi si želela smrti."

Helenino ličice je razplamtelo in debele solze, vzbujene po trpljenju in jezi, so se vsule po njem.

"Ne tajim!" odvrne Zagloba, "da je velika nesreča zadela vašo hišo. Toda dovoli mi, gospodičina, da ti povem, da so bili tvoji sorodniki tega deloma sami krivi. Ni bilo treba obljubovati Kozaku tvoje roke in potem ga izdati. Ko je to zvedel, razsrdil se je tako, da ni maral prav nič na moj ugovor. Tudi meni je žal tvojih pobitih bratov, zlasti onega mlajšega. Akoravno je bil še kot otrok, vendar je bilo videti, da izraste iz njega hraber junak."

Helena se zjoka.

"Ne pristujejo solze obleki, katero nosiš; obriši jih in reči, da je bila tako božja volja. Bog bo kaznoval morilca, ki je deloma že kaznovan, ker je zaman prelival kri in zgubil tebe, jedini in glavni cilj svojih prestopkov."

"V Zlatonoši? Čakaj gospodičina. Poznal sem v Čehrinu gospoda Unerickega, ki ima pod Zlatonošo posestva Krapino in Črnoboj. Tje je daleč, dalje nego v Čerkas. Kaj je nama početi? Če ne kam drugam, pa se napotiva tje. Treba pa je kreniti s ceste; po stepi in lesovih bo potovanje manj nevarno. Da bi se vsaj za teden dni mogla kje skrivati bodisi tudi v lesovih; v tem času hetmani s Hmelnickim končajo svoje delo in spet bo varnejše na Ukrajini."

"Ni naju Bog zato rešil iz Bohunovih rok, da tukaj pogineva. Zaupajte gospod!"

"Čakaj gospodičina. Že stopa zopet nekak duh va-me. Bil sem že v raznih neprilikah. Kadar bom imel čas, ti povem, kaj me je doletelo v Galati. Videla boš, da mi je že takrat predlo, pa vendar sem se izmotal srečno iz zagate ter odšel nepoškodovan, da si tudi mi je, kakor vidiš, brada osivela. Pa sedaj morava s ceste. Kreni konja gospodičina tako. Vi vodiš konja, kakor najizurjenejši Kozak. Trava je visoka, živ krst naju ne zagleda."

Res je bila trava tam, kjer sta zavila s ceste na stepo, tako visoka, da sta kar tonila v njej ter se naposled skrila popolnoma. Konja sta težko gazila opletajočo travo. Kmalo sta bila utrujena tako, da sta popolnoma opešala.

"Če hočeva, da nam ti kjusi še dalje služita, ju morava razsedlati", omeni gospod Zagloba. "Naj si nekoliko oddahneta in se napaseta, drugače nama odpovesta svojo službo. Mislim, da kmalo dospeva v Kahamlik. Rad bi bil že tam, dasi tam ni družega(nego trsičje. Če se enkrat skriješ, pa te sam zlod več ne najde. Da bi le ne zablodila!"

S temi besedami skoči s konja ter tudi Heleni pomaga stopiti ž njega. Potem začne odkladati sedli, iz katerih je izvlekel živeža, s katerim se je bil oskrbel še v Rozlogih.

"Treba se je okrepčati", nadajuje, "ker pot je dolga. Izmoli gospodičina kako molitev k svetemu Rafaelu za srečno potovanje. Saj v Zlatonoši stoji stara trdnjava; nemara je še posadka v njen. Plešnjevski je dejal, da na Zadnepru prostaki vstajajo. Lahko mogoče, ker je narod pripravljen na vstajo. Toda na Zadnepru počiva knezova roka in po hudirjevo težka je ta roka! Bohun ima zdrav vrat, če pade ta roka nanj, ušibi se mu do zemlje, kar Bog daj, amen. — Jej, gospodičina!"

Gospod Zagloba izvleče iz golenice nož in vilice ter ju poda Heleni. Potem položi pred njo pečenko in kruh.

"Jej, gospodičina!" reče. "Kadar je trebuh prazen, je tudi v glavi le grah in zelje . . . Če si hočeš podpreti glavo, moraš jesti govejo pečenko. — Midva sve enkrat že pobesila lgavi, ker kaže, da bi bilo bolje, če bi jo bila krenila proti Ljubnu; toda zgodilo se je. Knez se gotovo tudi pomakne k Dnepru, hetmanom na pomoč. Strašne čase smo doživeli, zakaj domača vojska je med hudim najhujša. Ne bo ga več kotiča za mirne ljudi. Bolje bi bilo, da bi bil postal duhovnik, za kar sem imel tudi poklic, ker sem trezen in miren človek. Toda usoda je hotela drugače. Bog, moj Bog! lahko bi bil sedaj krakovski kanonik in pel bi dnevne molitve, ker imam jako lep glas. V mladosti so mi bile všeč ljubice! Ne moreš si misliti, kak gladkoličnež sem bil. Če sem le katero pogledal, precej je padla v omotico. Ko bi bil dvajset let mlajši, bi se kosal ponosno s Kretuskim. Jako zal Kozaček si. Ne čudim se, da skačejo okoli tebe ter se bijejo za te po bučah. Gospod Skretuski je tudi kaj spreten borilec. Bil sem navzoč, ko sta se sprla s Čaplinskim; res ga je imel nekoliko v glavi, pa pograbil ga je zavrat in za hlače, ter oputnil z njim ob vrata da so mu vse kosti skočile iz sklepov. Stari Zacvilihovski mi je tudi pravil o tvojem zaročniku, da je hraber, knezu močno priljubljen vitez. Tudi jaz sem mahoma spoznal, da je nenavadno pogumen in iskušen vojak, bolj, nego bi v njegovih letih pričakoval od njega. Vroče mi postaja. Če tudi mi je všeč tvoja druščina, vendar bi dal, ne vem kaj, da bi bil že v Zlatonoši. Vidim, da bova po dnevu mordala sedeti v travi, po noči pa potovati. Samo tega ne vem, če boš megla prenašati trud?"

"Zdrava sem, vsak trud prenesem. Zamoreva potovati, če treba takoj".

"Tako pač ne govore belolaske. Konja sta si oddahnila, takoj ju osedlam, da bosta pripravljena na vsak slučaj. Ne bom se čutil varnega, dokler ne ugledam kahamliškega trsičja. Če bi ne bila krenila s ceste, bila bi dosti bližje pri Čehrinu naletela na reko; od tukaj bo pa do nje še dobro miljo. Meni se vsaj dozdeva tako. Ko tje dospeva, prepeljeva se takoj na drugo stran. Povem ti pa, da sem grozno truden. Predvčerajšnjem smo vso noč pijančevali v Čehrinu, včeraj me je pa nasel zlod s Kozaki v Rozloge in nocojšnjo noč me zopet odnaša od tod. Tako sem truden, da se mi še govoriti ne ljubi, čeravno ni moja navada, da bi molčal; saj modroslovci pravijo, da mora maček loviti miši, človek pa govóriti. Že vidim, da mi je jezik otrpnil. Ne zameri gospodičina, če zadremljem."

"Nimam vzroka", odvrne Helena.

Gospod Zagloba je res po nepotrebnem toževal nad svojim jezikom, ker je mlel od svita ž njim neprestano; sedaj pa je bil res truden. Ko zopet zasedeta konje, začne takoj dremati in kimati, da je naposled res zaspal. Zazibal ga je trud in šum trave, katero sta rezala konja se svojimi prsi. Helena se je prepustila svojim mislim, katere so se drvile v njeni glavi, kakor ptičja tolpa. Doslej so dogodki tako urno sledili jeden za drugim, da deklina niti vtegnila ni dobro premisliti vse, kr jo je zadelo. Napad, strašen prizor, moritev, strah, nepričakovana rešitev in beg, vse to je prišlo na njo, kakor burja v teku jedne noči. In pri tem se je pripetilo toliko nerazumljivih dogodkov. Kdo je, ki jo je rešil? Povedal ji je res svoje ime, toda ime samo ji še ni pojasnilo vzroka, čemu je tako postopal. Odkod je prišel v Rozloge? Rekel je, da z Bohunom, torej je bil očividno njegov tovariš, znanec in prijatelj. Čemu jo je rešil, čemu se izpostavil nevarnosti ter nakopal si Kozakovo jezo? Da bi to razumela, bilo bi treba dobro poznati gospoda Zaglobo in njegovo nemirno glavo pri dobrem srcu. Helena ga je spoznala še le red šestimi urami. In evo, ta neznani človek, kateremu so boji in pijančevanje popačili lice, je sedaj njen rešitelj. Ko bi ga bila srečala pred tremi dnevi, vzbudil bi bil v njej gnjus in nezaupljivost; sedaj pa ga gleda, kakor svojega angelja varha ter beži ž njim, kam? V Zlatonošo, ali kamorkoli, tega še sama dobro ne ve. Kaka premena osode! Včeraj je šla spat pod mirno streho sorodnikov, danes je pa na stepi, na konju, v moškej obleki, brez strehe in brez zavetja. Za njo oni strašni četovodja, ki streže po njeni časti in ljubezni; pred njo požar kmečke vstaje — domača vojska ter vsa njena groza, strahovi in okrutnosti. In v tem groznem času je vse njeno zaupanje v tem jedinem človeku? V njem in reši nesrečnico, ki blodi po pustinji. Zgodi se tvoja volja, pa skaži mi tudi svoje usmiljenje!"

Pri tej misli dvigne deklina oči k nebu.

"Reši me, usmiljeni Bog!" prosi; "reši siroto, še v nekem drugem, mogočnejšem nego vsi nasilniki, vsa vojska, moritev in požarji.

Tu gospod Zagloba umolkne in čez trepotek nadaljuje:

"Ej, dal bi mi po buči, mili Bog. Ko bi me dobil v roke! Gotovo bi me na meh odrl. Ti ne veš, da sem že v Galati od Turkov prejel mučeniški venec; imam tega dovolj, da si prav nič več ne želim. Radi tega tudi ne hitim v Ljubno, marveč v Čerkas. Dobro bi bilo priti pod knezovo varstvo; kaj pa, ko bi naju dohiteli? Slišala si, gospodična, ko sem odvezoval konja, da se je jeden Bohunovih spremljevalcev prebudil. Ko bi bil samo zakričal? Takoj bi bili planili vsi za nama in v jednej uri bi bili naju vjeli, ker imajo knezove čile konje, jaz pa nisem imel časa izbirati konj. Ta Bohun je divja zver, pravim ti. Tako se mi studi do njega, da bi rajše zlodja gledal, nego njega."

"Bog naju hrani njegovih rok!"

"Sam si je nakopal pogubo. Prelomil je hetmanski ukaz, zapustil Čehrin ter si tako nakopal njegovo jezo. Ne ostaje druzega, nego da gre k Hmelnickemu. Pa kmalo bo konec njegovéj domišljiji, zlasti če bodo Hmelnickega pobili, kar se je vtegnilo že zgoditi. (Dalje prihodnjič.)

Deseti brat.

ROMAN.

Spisal Josip Jurčič.

(Nadaljevanje.)

"Kaj še! Marijan ubit! Kdo je to storil, za križanega Boga!"

Pretipavši ga bolj natanko, je zapazil stric, da mladeniču še bije žila, da pa ima glavo prebito. Klical ga je, tresel in z roso močil po čelu, pa se ni ganil.

Zarja se je jela žariti na vzhodu, ko si je Dolef nehal prizadevati in začel premišljevati, kam bi šel po polju. Odločil se je naposled na Polesek in dirjal je, kar so ga mogle nositi noge.

Težko je stari Dolef sklical Krivca in Krivčevko iz postelje, da jima je mogel povedati, kaj se je zgodilo. Brž ko je pa oskrbnikova žena slišala strašno poročilo, da leži mladi gospod polmrtev v rebri, je bilo toliko vpitja po gradiču Polesku, da se je moral zbuditi tudi stari gospod.

"Kaj bo, kaj bo! O, sveta Barbara, pomagalka na poslednjo uro, Mati božja, pribežališče grešnikov, kaj bo!" je vpila majka Krivčevka in lomila roke.

"Nikar ne kriči kot beraške klešče, grča babja! Kaj bi tantigoval, ko ne pomaga nič, povej kaj je početi," pravi njen mož, ki je stal nekaj časa kakor panj.

"Ti grdoba grda!" — je zmerjala žena in brisala debele solze. — "Saj pravim, ti nimaš nič srca, trd kamen imaš v prsih; ko bi kaj srca imel, bi se jokal, če samo mene vidiš jokati ,nikar pa, ko je naš lepi, mladi, dobri gospodič ubit. Oh, rane krvave! Kaj bo z našo službo, če je mrtev, ali če šele bo!"

"Stara, tebe je Bog oče ustvaril, ko je bil ravno pri slabi volji ali pa že truden; če te sam bognasvaruj ni napravil."

"Drugikrat se prepirati, zdaj vsaj gospoda pokličita, da gremo pogledat in da ga prinesemo domov," pravi Dolef.

V tem hipu se odpro vrata in gospod Piškav stopi v sobo z nabranim čelom, s svečo v roki, razoglav in v dolgi halji iz tankega črnega platna. Ostro pogleda zbrano trojico ter pravi osorno. "Kaj to pomeni? Oba bom segnal iz hiše. Jaz nečem nikakega krika."

Po teh besedah se obrne na vratih in hoče oditi.

"O milostljivi gospod, ko bi vedeli, kaj — — " je začela Krivčevka, pa stari ji jezno prestriže besedo: "Ničesar nečem vedeti, molči!"

Zdajci popade Krivčeko sveta jezica; razkačena stopi za njim in prime za vrata.

"Črna živina ste vi in moj mož. Kaj ste vi oče, ko vaš sin umira zunaj na polju, vi pa pravite, da moram molčati, da vam še povedati ne smem!"

Samo dve besedi je stari slišal: "sin umira" — in bilo je dovolj izpremenil je barvo, obledel kot zid in sveča mu je padla iz rok.

"Kaj praviš? Sin moj! Kje je Marijan?"

Na to hlastno vprašanje pa Krivčevka ni bila pri volji brž odgovoriti, kakor je gospod hotel v svojem smrtnem strahu, ampak mislila mu je očitati še to in ono, ker menila je: zdajle je urica. Pa stric Dolef ji je skazil in v treh besedah vse povedal.

Takega ni še nikdar nihče videl starega gospoda na Podlesku, kakoršen je bil v tem hipu. Nekaj časa je stal kot okamnel in srpogledal zdaj tega, zdaj tega. Pa takoj je posnel z roko sive lase s čela, in kakor ne bi mogel več zatajevati po svoji navadi človeškega čuta, je postal naenkrat ves beseden; hitro in z neko skrbljivostjo je zapovedal, kaj naj se zgodi, in kmalu potem so koračili vsi trije, gospod Piškav, Dolef in Krivec, preko polja.

Botra Krivčevka pa je jokala in tulila okoli Polesk, da je bilo strah. Popolnoma z uma pa bi se bila skoraj dela, ko so proti dnevu prinesli Marijana zavitega v rjuho in popolnoma v nezavesti.

Lahko si je misliti, da je botra Krivčevka kot poštena katoličanka najprvo gospodu nasvetovala, naj pošlje po duhovnega gospoda, da pride s svetim poslednjim oljem in obhajilom. A stari gospod ji je s tako ostro besedo prepovedal klicati živega človeka v hišo, da se ni upala več ziniti. Tudi o zdravniku ni hotel ničesar slišati, temveč izpiral je rano sam in sam obvezoval sinovo glavo. Pri tem se je tako izvedeno obnašal, da je Krivčevka pozneje dopovedovala možu, da ga trije gospodje Venelji ne bi bili tako obvezali. In ko je videla, da se ni skoro nič odmaknil od sinove postelje, ampak je vedno pazil na vsak dihljaj, tipal, kako žila bije in koliko ima glava vročine, je priznala sama sebi, da ima vendar še nekaj očetovskega srca, da, več srca kot njen mož, ki se še jokati noče, kadar ona veka. "Ko bi le še majhno za njegovo dušico skrbel in ga dal prevideti, pa bi človek hotel kakov očenaš moliti zanj," je mislila. Večkrat jo je obhajala izkušnjava, da bi kar sama in natihoma šla po župnika, da bi ranjenca vsaj izpovedali, ali bala se je, da bi po svoji nepokorščini ne izgubila službe.

ŠESTNAJSTO POGLAVJE.

Bolan leži, milo ječi.
Narodna pesem.

Stric Dolef je takoj potem, ko je zapustil Polese, čutil, da ne bi bilo napačno malo zaspati. In ker mož ni bil vajen odrekati svojemu telesu, kar mu je lahko privoščil, se je vlegel doma pred lopo na voz in je spal vse jutro do trdnega dne. Tako ni utegnil Slemeničanom zgodaj praviti, kaj je danes to noč izkusil in videl.

Lovre je bil zarana vstal in je po svoji navadi sedel na klopi pod grajskim orehom.

Zdajci sliši krevsanje nerodne stopinje po peščenem potu proti gradu in obrnivši se je videl znano podobo Krjavljevo, ki je sopihal naravnost proti njemu.

"Ali ste vi tisti, ki zna gospske otroke učiti in ki ga kregajo za Kvasa?" vpraša Krjavelj vstopivši se predenj.

"Jaz sem tisti, ki ga imate v mislih," odgovori Lovre in se zameje. To pa Krjavlju ni bilo po godu in je dejal:

(Dalje prihodnjič).

Naročniki Pozor!

Poštni zakon zahteva, da je vaša naročnina plačana v naprej. Znamenje (Januar 31-19) pomeni, da vam naročnina poteče na ta dan. Ponovite jo pravočasno, da se vam lista ne vstavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejemate, pišite nam dopisnico stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri njih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $4.00 in za pol leta pa $2.00. Na delo!

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO 'PROSVETA',
2657 S. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.

Naročnino je treba ponoviti takoj, ko poteče naročnina, da se list ne ustavi. Tako se glase nove poštne določbe.

RAD BI IZVEDEL

za moja dva prijatelja in sicer za Antona Slavec in za Jožefa Sek, doma sta iz vasi Hrušice, Primorsko. Cenjene rojake prosim če kdo ve za njih naslove, da mi jih naznani, ako bota sama čitala ta ogles ju prosim, da se mi prijavita in sicer vsled davka za minila tri leta. Moj naslov je:

Anton Penko,
543 Blair Street, Conneaut, Ohio.

RAD BI IZVEDEL

za moje prijatelje Antona Breje, doma iz Nivce-pri Podnartu in za Andreja Mohorič doma iz Jamnika pri Selcih, ter za Franka Vidic, doma iz Mošenj pri Radovljici, vsi iz Gorenjskega. Cenjene rojake prosim, če kdo ve za njih naslove naj mi jih naznani ,ako pa kateri izmed njih sam čita ta oglas, ga prosim, da se mi prijavi na moj naslov. Poročati imam več zelo važnih stvari. Moj naslov je: JOHN FRAKELJ, P. O. Box 67, Muskegon Heights, Mich.

RAD BI IZVEDEL

za Frank Sajca, pred tremi leti je bival tu na Mohrland, Utah, in je šel od tu stran, sedaj pa ne vem, kje se nahaja. Cenjene rojake uljudno prosim, če kdo ve za njegov naslov, da mi ga naznani ali pa če bo sam čital te vrstice naj se mi prijavi svojemu stricu. Moj naslov je: Joe Sajc, P. O. Box 71, Mohrland, Utah.

RAD BI IZVEDEL

kje se nahaja sestra moje pokojne žene Marija Gros, doma iz vasi Št. Jurje, Št. Vidska fara pri Zatični. Cenjene rojake prosim, če kdo ve za njen naslov, naj mi za blagovoli naznaniti za kar bom zelo hvaležen. Ako bo pa sama čitala ta oglas, naj si mi prijavi. Zakaj jo iščem, bode ona že vedela. Moj naslov je: Alojz Culkar, 2494 W. 5th Street, Cleveland, Ohio.

NAPREDEK

"Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjaš s njenimi idejami, podpiraj trgovce, ki oglašajo v Prosveti. — V zalogi imam vse za vsakdanje potrebščine po zmerni ceni.

ANTON ZORNIK,
Herminie, Pa.

Trgovec z vsakovrstno zlatnino se priporoča vsem slovenskim rojakom dobra in točna postrežba. Pišite v vašem jeziku. Naslov je:

M. POGORELC,
7 W. Madison St.,
Room 605
CHICAGO, ILL.

JEJTE RIBE! RIBE! RIBE!

Pri nas vedno dobite sveže, vsakovrstne okajene in nasoljene ribnike. Edino pri nas pri trgovcu s ribami v tem mestu. Ako ne morete osebno k nam, telefonirajte po nje, prinesemo na dom vsaki petek.

WILKIES FISH & OYSTER TRGOVINA,
523 Pulaski St. Telefon 791.
LINCOLN, ILL.

Čemu biti bolan?

ko se lahko za tri cente prepričate in najdete pot k zdravju.

Ako trpite vsled nervoznosti, želodčne ali obistne neredenosti, splošna oslabelost, glavobol, izguba slasti, neprebavnosti, zaprtnica, izguba moči, ne čista kri, revmatizem, bolečine v hrbtu, zguba spanca, ako se počutite utrujeni, izdelani, tedaj ne trošite denarja za neznana zdravila.

Pošljite nam tri cente v pismu z vašim naslovom in mi vam bodemo poslali z obratno pošto, brez vsake nadaljne obveznosti na vaši strani, zastonj popolno tri dnevno zdravilo

JUVITO

sestavljeno iz popolnoma čistega naravnega zelišča, izrastlega po prijaznem solncu in dežju po naravi sami.

Naslov: JUVITO LABORATORY
South Hill Branch 6 PITTSBURGH, PA.